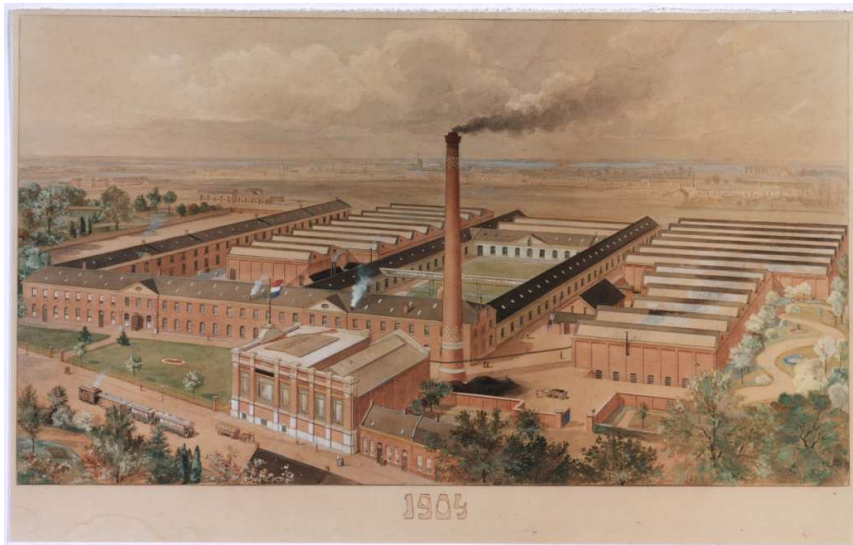

BK 1: wollenstoffenfabriek BEKA in Tilburg

Door: Ton van Schijndel; uit: Perfinpost nr. 124, februari 2018)

Een van de belangrijkste wollenstoffenfabrieken in Tilburg uit de 19^e en 20^e eeuw was ongetwijfeld de BeKa. In 1853 richtte Pieter van den Bergh, getrouwd met Rijka Krabbendam en afkomstig uit Dordrecht, de wollenstoffenfabriek Van den Bergh Krabbendam op, afgekort tot BeKa en later tot BEKA. Aanvankelijk was dit bedrijf gevestigd in het centrum aan de Heuvel, maar in 1859 verhuisde het naar een deel van de voormalige Lancierskazerne aan de Sint Josephstraat. In de loop van de tijd werd het bedrijfscomplex flink uitgebreid en werd het een van de grootste textiel fabrieken van Tilburg (zie afb. 1).

Afbeelding 1: het fabriekscomplex van de BeKa in 1904*

In 1921 werd de firma omgezet in een naamloze vennootschap: de NV Wollenstoffenfabrieken BEKA.

Vanaf 1909 tot 1934 gebruikte de firma de perfin BK1 (zie afbeelding 2)

Afbeelding 2: de perfin BK 1

De BEKA was een goed geleid bedrijf dat de technische ontwikkelingen steeds volgde en ook actieve reclamecampagnes voerde. Het gebruikte daarbij het beeld van een ijsbeer op stofrol voor BEKA Flanel. (zie afb. 3)

Afbeelding 3: het beeldmerk van BEKA (1914)*.

Dit beeldmerk is ook te zien op een plakzegel op een brief met de perfin BK 1 uit 1913. (zie afbeelding 4)

Afbeelding 4: perfinbrief van de BEKA gedateerd 20 maart 1913**.

Uit het opgebouwde fabriekskapitaal kwamen ook andere fabrieken in Tilburg voort, zoals de AaBe (perfin AABE), L.E. van den Bergh (perfin LB 2) en F.A. Swagemakers & Zonen (perfin SZ 4).

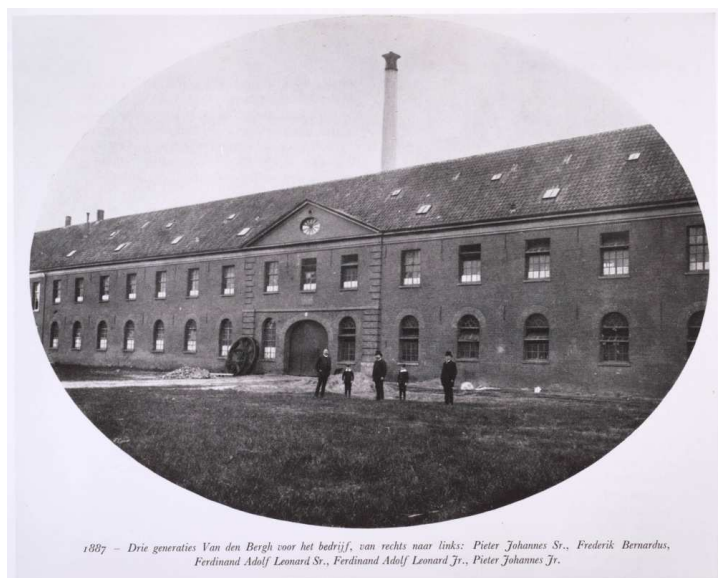
Cavaleriekazerne

De vestiging in de voormalige Lancierskazerne aan de Sint Josephstraat (destijds nog Oisterwijksebaan geheten) was een verhaal apart. Koning Willem II gaf in 1841 opdracht tot de bouw van die kazerne in verband met de afscheiding van België. Tijdens de Tiendaagse Veldtocht van 1831 moesten duizenden militairen in en om Tilburg gelegerd worden. De meeste soldaten sliepen bij inwoners thuis. Omdat Willem II ook na de afscheiding een vooruitgeschoven verdedigingspost in het zuiden wilde hebben, besloot hij een cavaleriekazerne te laten bouwen. In 1842 werd de kazerne betrokken door het 4^e Regiment Lichte Dragonders, een cavalerieonderdeel. In de stallen bij de kazerne was plaats voor zo'n 200 paarden.

Vanaf die tijd was Tilburg een garnizoensplaats en bleef dat tot 1856 toen de laatste twee eskadrons lanciers uit de stad vertrokken. Het complex werd verkocht aan de Gemeente Tilburg, die het op haar beurt in 1859 verkocht aan de leerlooierij De Kanter en wollenstoffenfabriek BeKa (zie ook afb. 5 en 6).

Afbeelding 5: Briefhoofd van BeKa uit 1897, waarop de tot fabriek omgebouwde kazerne te zien is*.

Afbeelding 6: Drie generaties Van den Bergh voor de voorkant van de voormalige kazerne aan de Sint Josephstraat in 1887*. De kazerne is overigens de oudst bewaarde cavaleriekazerne van Nederland.

Afbeelding 7: Op deze prentenbriefkaart uit 1915 is links de BEKA-schoorsteen met erachter het ketelhuis te zien.*

Verdere ontwikkelingen

In 1896 verkocht N.N. de Kanter zijn leerlooierij aan Van den Bergh Krabbendam en die maakte er een weverij van. In 1904 liet hij bovendien een ketelhuis met hoge schoorsteen op de binnenplaats bouwen (zie afb.7).

De fabrieksschoorsteen uit 1904 bestaat nog steeds. Er is inmiddels wel een appartementencomplex omheen gebouwd.

In de jaren zestig van de vorige eeuw kwam ook hier de buitenlandse concurrentie in de textiel hard aan. In 1968 moest de BEKA haar poorten sluiten. Er werkten toen nog 278 mensen. De bedrijfspanden die bij de kazerne waren bijgebouwd werden gesloopt. Het nog resterende deel van de voorbouw en het carrévormige stallencomplex kwamen op de monumentenlijst en werden in 1987 gerestaureerd. Vanaf 1988 zijn een aantal kantoren en het Regionaal Archief Tilburg erin gevestigd (zie afb. 8). In de rechterzijvleugel is men nu een aantal woningen aan het realiseren.

Afbeelding 8: carrévormig stallencomplex met daarin het Regionaal Archief Tilburg

Noten:

* Collectie Regionaal Archief Tilburg

** Collectie William Baekers

Bronnen:

Wiki Tilburg en Beeldbank Regionaal Archief Tilburg